

УДК 378.095

БХІНДЕР Наталія Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, здобувач
Національної академії Державної прикордонної
служби імені Богдана Хмельницького

ГОРИЗОНТАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ У РЕСПУБЛІЦІ ІНДІЯ

У статті дано визначення поняття «горизонтальне навчання» та висвітлено його форми та моделі. На основі аналізу наукової літератури детально пояснено особливості застосування горизонтального навчання у процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія. Крім того, автор зосереджує увагу на перевагах застосування горизонтального навчання як організаційно-педагогічної інновації у процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Ключові слова: професійна підготовка, прикордонники, інноваційний підхід, горизонтальне навчання, рівний учасник

Постановка проблеми. Зважаючи на умови розвитку сучасного суспільства, потреба застосування інновацій в процесі професійної підготовки фахівців є особливо актуальною. І навпаки – нестача чи відмова від інновацій може мати незворотні негативні економічні та соціальні наслідки. Поява інноваційних підходів до професійної підготовки прикордонників в Республіці Індія зумовлена суперечностями між вимогами, які висувають до фахівців прикордонного відомства, зважаючи на рівень загроз на державному кордоні (прикордонні конфлікти, збройні зіткнення, гібридна війна, нелегальна міграція, контрабанда, піратство, тощо), дійсним рівнем їх готовності до виконання професійних обов'язків щодо захисту недоторканості державного кордону та потребою вдосконалення професійної підготовки. Враховуючи той факт, що Республіка Індія та Україна мають низку схожих загроз в сфері охорони державного кордону, вважаємо за необхідне детально вивчити інноваційні підходи до професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія з метою подальшої креативної імплементації окремих ідей під час підготовки персоналу Державної прикордонної служби України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато дослідників вивчали горизонтальне навчання та довели його ефективність (М. Ендрюс, Н. Маннінг, Д. Боуд, Р. Кохен, С. Брукфілд, Дж. Сампсон, С. Гріффітс, К. Хьстон, А. Лазенбатт, А. Кінг, К. Топпінг, Д. Дюран). Велика кількість праць індійських дослідників (А. Бісвас, С. Агравал, Т. Джайн, М. Капур, П. Кумар, А. Метью, С. Секхрі, Д. Ядав, П. Сінгх, В. Кумар, Д. Суд, Д. Шарма, М. Дуггал, Д. Варгхезе, Ю. Сінгх, С. Райчаудхурі) свідчить про те, що горизонтальне навчання – поширена форма організації процесу підготовки фахівців у Республіці Індія, у тому числі військовослужбовців. Проте слід підкреслити недостатню увагу українських дослідників вивченню досвіду Республіки Індія та відсутність будь-яких досліджень, що стосуються професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Мета статті – вивчити поняття горизонтального навчання як організаційно-педагогічної інновації та особливості його впровадження в процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Виклад основного матеріалу. Горизонтальне навчання – двостороннє взаємне навчання, що передбачає обмін знаннями, ідеями, навичками між тими, хто навчається [6]; рух від самостійного до взаємозалежного чи спільного навчання [3]; прозорий та планований процес навчання майбутніх фахівців, який полягає у взаємообміні досвіду між усіма учасниками навчальної групи, їхньою спільною діяльністю, спроектовану певним контекстом

[5]; соціальний процес, у якому взаємодіють та дискутують рівні учасники; спільна навчальна діяльність, коли невелика кількість слухачів, навчаються разом, щоб кожен учасник отримав вигоду від індивідуалізованої уваги і мав можливість отримувати частий та швидкий зворотній зв'язок та корекцію діяльності [11].

Основними характеристиками горизонтального навчання є рівність, взаємність, структурованість процесу навчання, яка залежить від поставленого завдання. У горизонтальному навчанні особливого значення набуває власне процес навчання, який окрім виконання завдання включає й емоційну взаємопідтримку рівних учасників, яку вони можуть запропонувати один одному. Горизонтальне навчання перетворює відмінності слухачів на їхні можливості, а також створює сприятливі умови для усіх слухачів з урахуванням їхніх вподобань, індивідуальних психологічних характеристик [11].

На думку С. Гріффітс, К. Хьюстона та А. Лазенбатта є десять моделей горизонтального навчання [6]: прокторна модель горизонтального навчання, що є традиційною формою реалізації горизонтального навчання, коли слухач старших курсів виконує роль консультанта, дискусійні семінари, закриті дискусійні групи, «група друзів» (buddy group), консультація, схема горизонтального оцінювання, спільне навчання, лабораторна робота, наставництво, спільна суспільна діяльність (підготовка та участь в акціях, тематичних флешмобах, тощо).

А. Кінг пропонує таку класифікацію горизонтального навчання [8]: консультація «один на один» (форма особистісного спілкування між двома слухачами з метою створення оптимального навчального середовища для того, хто навчається, щоб він міг стати активним та самостійним учасником процесу навчання); діагностика помилок (процес ідентифікації помилок слухача під час роботи у парах чи з комп'ютером, визначення їх причини та супровід його до правильного виконання завдання); навчання «на якорі» (модель навчання, в центрі якої – створення «якоря» (зачіпки, фокусу), що генерує інтерес слухача до навчання, дає змогу ідентифікувати та охарактеризувати навчальну проблему, проаналізувати її, використовуючи власний досвід); горизонтальне моделювання (полягає у використанні програмного забезпечення для об'єктивного передбачення можливих помилок слухача); горизонтальний тьюторинг (модель спільних знань, яка означає взаємообмін знаннями та навичками між слухачами та включає зворотній зв'язок для порівняльного аналізу та заповнення прогалів один одного).

На практиці горизонтальне навчання слід імплементувати після детального пояснення його правил та після попередньої апробації такого виду діяльності [1]. Д. Боунд, Р. Кохен, Дж. Сампсон зазначають, що викладач повинен впроваджувати горизонтальне навчання систематично, інакше під час роботи виникнуть труднощі, що не дасть позитивних результатів, більшість часу робота буде здійснюватися поверхнево і лише формально, а самі слухачі будуть отримувати вигоду від такого навчання непропорційно [3]. Також потрібно заздалегідь обговорити оцінювання цього виду роботи, обсяг роботи, яку повинні виконати слухачі [1].

Особливу увагу слід приділяти ролі рівних учасників. Як правило, це одногрупники чи однокурсники, які не мають жодних формальних повноважень під час виконання завдання; вони не можуть давати вказівки один одному чи керувати процесом. Горизонтальне навчання – це інструментальна стратегія, під час імплементування якої слухачі з вищим рівнем знань та навичок виконують дуже вузьку роль інструктора, який інформує чи консультує інших учасників групи за визначеною темою [4]. Крім того, варто зауважити, що ця роль не є фіксованою, а перехідною, тобто роль інструктора під час горизонтального навчання можуть виконувати усі слухачі по черзі чи в довільному порядку. Перевагою є те, що такий викладач має ті ж самі труднощі і чудово розуміє проблеми того, хто навчається. Викладач та слухач в моделі горизонтального навчання можуть спілкуватися, використовуючи спільний вокабуляр, можуть вільно запитувати один одного, можуть обговорювати аспекти у неформальній атмосфері [3].

Алгоритм імплементації горизонтального навчання включає такі кроки: активна участь, обмін навчальними матеріалами, допомога, особиста підтримка, заохочення та позитивна оцінка роботи іншого учасника, надання інформації та допомога у її аналізі, спільна робота з навчальними матеріалами [11].

На основі аналізу наукової літератури [5; 9] ми стверджуємо, що горизонтальне навчання в процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія – навчання слухачів один від одного у формальний та неформальний спосіб. Зусилля відомчих навчальних закладів повинні бути спрямовані на використання можливостей горизонтального навчання [2] у процесі професійної підготовки фахівців, оскільки воно має низку переваг, а саме:

1) Горизонтальне навчання застосовується під час вивчення усіх курсів без винятку на всіх рівнях професійної підготовки. Ті, хто навчаються, отримують можливість обговорити вивчений матеріал у дружній сприятливій атмосфері, у неформальній обстановці. Слухачі обговорюють, що вони вивчили, що запам'ятали, можуть ставити один одному запитання, що сприяє вирівнюванню знань.

2) Горизонтальне навчання – ефективний механізм для формування професійних навичок за умови створення сприятливого середовища та мінімізування поведінкових труднощів рівних учасників. Слухачі самі навчаються, коли пояснюють щось іншим чи спільно виконують завдання, а також у них формуються вміння організовувати та планувати навчальну діяльність, працювати в команді, здійснювати зворотній зв'язок, оцінювати чийось та власну діяльність.

3) Формування вміння прийняття рішень та вирішення проблем, творчого та критичного мислення, міжособистісних навичок, самоаналіз, емпатія, вміння керувати своїми емоціями та стрес менеджмент [9], що є особливо важливим для майбутніх військовослужбовців.

4) Індійські вчені Т. Джайн, М. Капур [7] вважають, що горизонтальне навчання має більший позитивний ефект на старших курсах чи на етапі професійної військової освіти у порівнянні зі звичайними навчальними групами курсантів, оскільки чим більший досвід тих, хто навчається, тим більше рівним учасникам є матеріалу для взаємообміну.

5) Крім того, С. Секхрі наголошує [10], що горизонтальне навчання має особливо важливе значення в індійському багатокультурному суспільстві, оскільки є можливістю для представників різних релігій, культурних спільнот та каст усунути усі можливі стереотипи і працювати разом з метою виконання професійних завдань в майбутній діяльності.

6) Сучасні технології вносять певні зміни у використання горизонтального навчання. Так, в окремих випадках можлива імплементація горизонтального навчання за допомогою телефонних дзвінків, соціальних мереж, онлайн-платформ, тощо [12]. Зазначається, що такі нові форми горизонтального навчання дають змогу вирішити проблему нестачі висококваліфікованих викладачів у Республіці Індія, забезпечують можливості для слухачів перманентне залучення в процес професійної підготовки, незважаючи на відсутність у класі, а також гарантують об'єктивне оцінювання навчальних результатів без відхилення на напружений психологічний стан.

Висновки. Таким чином, горизонтальне навчання в процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія – навчання слухачів один від одного у формальний та неформальний спосіб. Під час імплементації різних форм горизонтального навчання – дискусії, робота в групах, консультації, аналіз виконання завдань, наставництво та ін. – відбувається позитивний взаємообмін знаннями та навичками, що в результаті підвищує рівень підготовки усіх учасників процесу професійної підготовки.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується вивчити інноваційні форми навчальної діяльності у процесі професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія.

Список використаних джерел

1. Andrews M.A Guide to Peer-to-Peer Learning. How to make peer-to-peer support and learning effective in the public sector? / Andrews M., Manning N. – Effective Institutions Platform, 2016. – 32 p.
2. Biswas A. Development of Education in India: A Historical Survey of Educational Documents Before and After Independence / Biswas A., Agrawal S. P. – New Delhi: Concept Publishing Company, 1994. – 939 p.
3. Boud D. Introduction: making the move to peer learning // Peer Learning in Higher Education: Learning from and with Each Other / Ed. by Boud D., Cohen R., Sampson J. – London: Kogan Page, 2001. – P. 1–20.
4. Brookfield S. D. Discussion as a Way of Teaching: Tools and Techniques for Democratic Classrooms / Brookfield S. D., Preskill S. – Indianapolis: Wiley, 1999. – 272 p.
5. Cohen R. Implementing and managing peer learning / Cohen R., Sampson J. // Peer Learning in Higher Education: Learning from and with Each Other / Ed. by Boud D., Cohen R., Sampson J. – London: Kogan Page, 2001. – P. 50–66.
6. Griffiths S. Enhancing Student Learning Through Peer Tutoring in Higher Education / Griffiths S., Houston K., Lazenbatt A. – Coleraine: University of Ulster, 1995. – 124 p.
7. Jain T. The Impact of Study Groups and Roommates on Academic Performances / Jain T., Kapoor M. // Indian School of Business Working Paper. – October 13, 2013. – Режим доступу: <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php>
8. King A. Discourse Pattern for Mediating Peer Learning // Cognitive Perspective on Peer Learning / Ed. by O'Donnell A. M., King A. – New York – London: Routledge, 2009. – P. 87–116.
9. Mathew A. Workplace Climate as a Facilitator of Informal Mentoring Relationships: A Protégé's Perspective // Exploring Dynamic Mentoring Models in India / Ed. by P. Kumar. – New Delhi: Palgrave Macmillan, 2018. – P. 69–88.
10. Sekhri S. Does Academic Peer Quality Promote Solidarity? Evidence from Caste Based Peer Effects in India. – September 2012. – Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.248.4820&rep=rep1&type=pdf>
11. Topping K. Effective Peer Learning: From Principles to Practical Implementation / Topping K., Buchs C., Duran D., Keervan H. – Oxon: Routledge, 2017. – 192 p.
12. Yadav D. Sangoshthi: Empowering Community Health Workers through Peer Learning in Rural India / D. Yadav, P. Singh, K. Montague, V. Kumar, D. Sood, M. Balaam, D. Sharma, M. Duggal, T. Bartindale, D. Varghese, P. Olivier // 2017 International World Wide Web Conference Committee (IW3C2), April 3–7, 2017, Perth, Australia. – P. 499–508.

References

1. Andrews, M.A. (2016). Guide to Peer-to-Peer Learning. How to make peer-to-peer support and learning effective in the public sector? / Andrews M., Manning N. Effective Institutions Platform, – 32 p.
2. Biswas, A. (1994). Development of Education in India: A Historical Survey of Educational Documents Before and After Independence / Biswas A., Agrawal S. P. – New Delhi: Concept Publishing Company, 939 p.
3. Boud, D. (2001). Introduction: making the move to peer learning // Peer Learning in Higher Education: Learning from and with Each Other / Ed. by Boud D., Cohen R., Sampson J. – London: Kogan Page, P. 1–20.
4. Brookfield, S.D. (1999). Discussion as a Way of Teaching: Tools and Techniques for Democratic Classrooms / Brookfield S.D., Preskill S. – Indianapolis: Wiley, 272 p.
5. Cohen, R. (2001). Implementing and managing peer learning / Cohen R., Sampson J. // Peer Learning in Higher Education: Learning from and with Each Other / Ed. by Boud D., Cohen R., Sampson J. – London: Kogan Page, P. 50–66.

6. Griffiths, S. (1995). Enhancing Student Learning Through Peer Tutoring in Higher Education / Griffiths S., Houston K., Lazenbatt A. – Coleraine: University of Ulster, 124 p.
7. Jain, T. (2013). The Impact of Study Groups and Roommates on Academic Performances / Jain T., Kapoor M. // Indian School of Business Working Paper. – October 13, – Retrieved from: <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php>
8. King, A. Discourse Pattern for Mediating Peer Learning // Cognitive Perspective on Peer Learning / Ed. by O'Donnell A. M., King A. – New York – London: Routledge, 2009. – P. 87–116.
9. Mathew, A. (2018). Workplace Climate as a Facilitator of Informal Mentoring Relationships: A Protégé's Perspective // Exploring Dynamic Mentoring Models in India / Ed. by P. Kumar. – New Delhi: Palgrave Macmillan, P. 69–88.
10. Sekhri, S. Does Academic Peer Quality Promote Solidarity? Evidence from Caste Based Peer Effects in India. – September 2012. – Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.248.4820&rep=rep1&type=pdf>
11. Topping, K. (2017). Effective Peer Learning: From Principles to Practical Implementation / Topping K., Buchs C., Duran D., Keer van H. – Oxon: Routledge, 192 p.
12. Yadav, D. (2017). Sangoshthi: Empowering Community Health Workers through Peer Learning in Rural India / D. Yadav, P. Singh, K. Montague, V. Kumar, D. Sood, M. Balaam, D. Sharma, M. Duggal, T. Bartindale, D. Varghese, P. Olivier // 2017 International World Wide Web Conference Committee (IW3C2), April 3–7, Perth, Australia. P. 499–508.

BHINDER Nataliya, pedagogical sciences candidate, associate professor, doctoral candidate of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmenlytskyi.

HORIZONTAL LEARNING AS ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL INNOVATION IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF BORDER GUARDS IN THE REPUBLIC OF INDIA

***Abstract.** The article defines the notion of "horizontal learning" and describes its forms and models. Thus, horizontal learning is bilateral mutual learning, transparent and planned process of students being peer instructors to each other. Horizontal learning in the process of professional training of border guards (by the example of the Republic of India) is the process of learning of students from each other in formal and informal mode. The forms of horizontal learning in the process of professional training of border guards in the Republic of India are the following: discussions, teamwork, consultations, analysis of tasks executions, mentorship, guiding, etc. On the basis of scientific literature the author has explained the peculiarities of implementation of horizontal learning in the process of professional training of border guards in the Republic of India. Besides, the main attention is drawn towards the advantages of usage of horizontal learning as organizational and pedagogical innovation in the process of professional training of border guards in the Republic of India. They are the following: creation of informal friendly atmosphere while learning; mutual two-way learning; formation of skills of decision making, creative and critical thinking, interpersonal skills, self-analysis, ability to control emotions and manage stress; sharing experience and creating the layer of common experience in study group, formation of cross-cultural skills, tolerance and elimination of caste stereotypes, possibility to use of technologies and as a result to simplify and fasten processes of knowledge transmitting.*

***Key words:** professional training, border guards, innovative approach, horizontal learning, peer.*

*Одержано редакцією: 12.02.2018 р.
Прийнято до публікації: 21.02.2018 р.*